

A Békés Megyei Könyvtár 2003-2007. évi digitalizálási koncepciója

2003.

Bevezetés

Az utóbbi években az információs-kommunikációs technológia fejlődése az információs szolgáltatás újabb lehetőségeit teremtette meg. Az új technológia könyvtári-informatikai alkalmazásával sorra jelentek meg az interneten az elektronikus dokumentumok, virtuális könyvtárak. A nemzetközi könyvtári trendek tartalmazzák a tartalomszolgáltatás iránt megnövekedett igények kielégítésére létrehozott módszereket, szabályozásokat.

A Békés Megyei Könyvtár a digitalizálás révén megvalósuló tartalomszolgáltatás kialakításával a hazai könyvtárügyben is meghatározott trendekhez igazodik, és az országos tartalomszolgáltatáshoz járul hozzá. Törekszünk arra, hogy a digitalizálási tevékenységünk során az érintett könyvtárakkal, koordináló szervezetekkel kooperáljunk.

Előzmények

A Békés Megyei Könyvtár 2002-ben kezdte el a digitalizálással megvalósuló elektronikus tartalomszolgáltatás kialakítását. A választás akkor két megyei időszaki kiadvány digitalizálására esett. A kezdeti tapasztalatok azt mutatják, hogy az információs szolgáltatás ilyen módjának létrehozásával a dokumentumok visszakereshetősége felgyorsul, ugyanazt a dokumentumot egy időben többen is tudják használni., a rossz állapotú papíralapú dokumentumok védelme biztosítható.

Könyvtárunk a helyismereti gyűjteményében lévő olyan dokumentumok digitalizálását vállalja, melyek a nemzeti kulturális örökség részét képezik, és egyben helyi kulturális értékeket hordoznak, ugyanakkor regionális igényeket elégítenek ki. Az állományunk egészéhez képest nem nagy számban szerepelnek ezeknek a kritériumoknak megfelelő könyvek, időszaki kiadványok, mikrofilmek. Mégis nagyon fontosnak ítéljük digitalizálásukat, mert keresettek, és kevés példánnyal rendelkezünk belőlük.

Békés Megyei Könyvtár digitalizálási koncepciója

A digitalizálással a könyvtár célja:

- a nemzeti kulturális örökség részét képező helyitörténeti és kulturális értékek archiválása, biztosítva a dokumentum, valamint tartalmának visszakereshetőségét,
- új szolgáltatási módszer létrehozása,
- az interneten jó minőségben megjelenített dokumentumok, információk hozzáféréseinek biztosítása mindenki számára.

2003-2007 között a Békés Megyei Könyvtár állományában található, információkban gazdag, értékes, egyedi dokumentumait kívánja digitalizálni.

Könyvtárunk egy *digitalizáló műhely* kialakításával törekszik arra, hogy az eredeti dokumentummal megegyező minőségű elektronikus dokumentumok az interneten, valamint – mint az ODR könyvtári rendszer tagja – az interneten is elérhetőek legyenek, figyelembe véve az ISO 8879 dokumentumszabvány előírásait. A műhely elsősorban a saját könyvtári állomány digitalizálását végzi, ugyanakkor segítséget kíván nyújtani a társintézmények ilyen jellegű tevékenységéhez, és a határon túli kapcsolatokat a digitalizálás területére is kiterjeszti. A műhely a későbbiekben szakmai gyakorlóhelyként is szolgálhat.

Koncepciónk az alábbi területekre terjed ki:

1. Információs-kommunikációs technológia, humán erőforrás
2. A felhasználás, elérhetőség biztosítása
3. A szerzői jogi kérdések
4. A digitalizálandó dokumentumok
5. További fejlesztések

1. Információs-kommunikációs technológia, humán erőforrás

A műhely hatékony működéséhez, a digitalizálandó dokumentumok nagyságrendjét figyelembe véve, legalább négy jól felszerelt számítógép szükséges, illetve a digitalizálandó dokumentumok – könyvek, időszaki kiadványok, kéziratok, mikrofilmek – sokfélesége miatt a már meglévő síkágys szkenner mellett mikrofilm-szkenner beszerzését tervezzük. A szkennelt képtől az adatfeldolgozás egymásra épülő szoftvereinek használata biztosítja az eredetivel megegyező minőségű dokumentum elektronikus változatának elkészítését. A képi megjelenítéstől a szöveggé alakított tartalom megvalósításáig szükséges szoftvereket kell beszereznünk. A feldolgozás során törekszünk arra, hogy egységes technológiát alkalmazzunk. Az adatfeldolgozáshoz önálló szerver- és a szoftverkörnyezet szükséges.

A digitális tartalom létrehozását, szerkesztését és szolgáltatását új szakértelemmel bíró kollégák munkacsoportja végzi el. Kiemelten kell kezelni az ilyen irányú képzéseket, mind a technikai, mind a tartalmi ismereteket illetően. Keresni kell a tapasztalatcsere lehetőségeket is.

2. Felhasználás, elérhetőség biztosítása

Az elektronikus dokumentumok a könyvtár honlapján kerülnek elhelyezésre. (www.bmk.iif.hu) A létrehozott elektronikus dokumentumok interneten elérhetőségét napi 24 órán keresztül biztosítjuk.

Felhasználóinknak korlátozás nélkül engedjük az olvasást, kinyomtatást, illetve az adatok letöltését személyes céljaikra történő felhasználásához.

3. Szerzői jogi kérdések

A Szerzői jogról szóló törvény 84/D §-a értelmében élünk a sui generis adatbázis oltalommal, a jelentős ráfordítással előállított adatbázisunkat az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesületnél az elkészülés után bejegyeztetjük.

A digitalizálásra állományunkból kiválasztott dokumentum esetén figyelembe vesszük, hogy már nem esik szerzői jogi korlátozás alá, a szerző halála után 70 év már eltelt.

4. Digitalizálandó dokumentumok

A dokumentumok kiválasztásánál úgy mérlegeltünk, hogy melyek azok az első-sorban helyismereti gyűjteményünkbe tartozó értékes, információkban gazdag, leggyakrabban használt, szerzői jog szempontjából rendezett könyvek, időszaki kiadványok, mikrofilmek, kéziratok.

Bekerülnek tartalomszolgáltatásunkba azok az elektronikus dokumentumok is, melyekhez már digitalizált formában jutunk hozzá.

Az olyan dokumentumok, melyek nem tartoznak ugyan állományunkba, és szerzői jog szempontjából rendezettek, valamint a későbbiek állományunkba kerülő dokumentumok rendezett szerzői joggal digitalizálását vállaljuk.

Négy területet határozunk meg a dokumentumok tartalmi és formai sajátosságai alapján, az alábbi felsorolás a fontossági sorrendet tükrözi.

a./ helyismereti monográfiák:

Karácsonyi János: Békésvármegye története. Gyula, 1896.

(folyamatban levő digitalizálásunk)

Haan Lajos: Békés vármegye hajdana. Békéscsaba, 1870.

Oláh György: Békésvármegye, 1848-1849. Gyula, 1889-1892.

b./ helyismereti időszaki kiadványok

Békés c. társadalmi, politikai hetilap 1904-1910. évfolyamai

A Békésvármegyei Régészeti és Mívelődéstörténelmi Társulat évkönyvei,
1874-1893.

Nemzeti Kultúra pedagógiai folyóirat 1911-1914. évfolyamai

c./ mikrofilmek

Békésmegyei Közlöny társadalmi hetilap 1874-1914. évfolyamai

Csaba és Vidéke városi hetilap 1883-1884. évfolyamai

Békéscsaba és Vidéke városi hetilap 1909-1913. évfolyamai

d./ értékes, kuriózumnak számító művek

Márki Sándor: A Fekete-Körös és vidéke. 1877.

Tessedik Sámuel önéletirása. 1873.

Békés megye sajtóbibliográfiája, 1855-1973. 1974.

Zsilinszky Mihály: Árvízveszély és vízszabályozás Békésmegyében. 1880.

Haan Lajos: Békés megye hajdana. Kézirat. 1862.

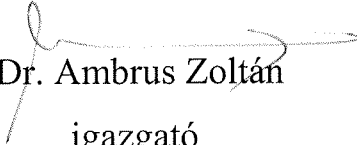
Karácsonyi János: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. 1900.

Karácsonyi János: Magyarország egyháztörténete. 1906.

5. További fejlesztések

A technológiai fejlődést lehetőségeinkhez mérten vesszük figyelembe, amennyiben szükségessé válik, szolgáltatásunkat is újítjuk.

Békéscsaba, 2003. június 10.

Dr. Ambrus Zoltán
igazgató